

13. Тимечко І. Р. Концептуальні підходи у дослідженні взаємодії членів територіальних громад на транскордонних ринках / І. Р. Тимечко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2014. – Вип. 122 (ч. 1). – С. 148–156.
14. Федорченко В. К. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / В. А. Смолій, В. К. Федорченко, В. І. Цибух. – К., 2006. – С. 264.

Анастасія Алиева. Научные подходы к определению сущности трансграничного рынка туристско-рекреационных услуг. Выявлено, что комплекс научно-практических проблем, связанных с определением сущности трансграничного рынка туристско-рекреационных услуг, остается недостаточно исследованным в зарубежной и отечественной научной литературе. Раскрыто социально-экономическое содержание туристско-рекреационной услуги, авторское определение сущности трансграничного рынка туристско-рекреационных услуг. Эффективной методологической основой исследования трансграничного рынка туристско-рекреационных услуг определено использование системного подхода, принципы которого позволили раскрыть сущность трансграничного рынка туристско-рекреационных услуг как социально-экономической системы с входными и выходными параметрами, которая входит в состав другой системы – экономики трансграничного региона. Определены субъекты и объекты трансграничного рынка туристско-рекреационных услуг как сложной социально-экономической системы.

Ключевые слова: туризм, рекреация, туристско-рекреационная услуга, трансграничный рынок, трансграничный рынок туристско-рекреационных услуг.

Alieva Anastasiia. Scientific Approaches to Defining the Essence of Cross-border Market Tourist and Recreational Services. It was revealed, that the complex of scientific and practical problems are related to the definition of cross-border nature of the market of tourist and recreational services and remains under-researched in the foreign and domestic scientific literature. There is also reveals the social economic content of tourist and recreational services, cross-border nature of the author's definition of the market of tourist and recreational services. It is very important and effective to use a systematic approach for exploration of cross-border market of tourist and recreational services. These principles will reveal the essence of cross-border market of tourist and recreational services as a major social and economic system with different parameters, what is the part of another system – the cross-border region economy. Defined subjects and objects of cross-border market tourist and recreational services as a complex socio-economic system. Subjects and objects of cross-border market of tourist and recreational services are described as a complex of socio-economic system.

Key words: tourism, recreation, tourism and recreational services, cross-border market, cross-border market of tourist and recreational services.

УДК 332.2

Олена Стрішенець – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки природокористування та економічної теорії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Леонід Льїн – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельного господарства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Костянтин Павлов – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Засади ефективного землекористування Волинської та Рівненської областей: регіональний аспект

У статті проаналізовано структуру земельного фонду України. Досліджено стан земельних відносин і землекористування Рівненської та Волинської областей. Окреслено чималу кількість проблем землекористування зазначених областей. Запропоновано напрями їх екологізації для забезпечення сталого землекористування.

Ключові слова: деградація, земля сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення, нормативно-грошова оцінка землі, земельний фонд, екологізація землекористування, консервація земель.

Постановка наукової проблеми та її значення. Земля – основний елемент у структурі національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави. Вона не тільки природний ресурс, а й матеріальна база життя та господарської діяльності людей.

Сьогодні перед суспільством постає складне завдання організаційного характеру, що передбачає призупинення процесів деградації ґрунтів, збереження й відновлення їх родючості, підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва за рахунок організації раціонального землеволодіння та землекористування. Занепокоєння викликає те, що нові агроформування, створені на засадах орендних відносин, переважно практикують короткострокову оренду, яка призводить до виснаження ґрунтів і погіршення їх якісного стану.

Серйозні проблеми на території нашої держави виникли в процесі земельної реформи, основне завдання якої реструктуризація колишніх колгоспів і радгоспів. Проте в процесі перерозподілу земель, роздержавлення й приватизації земельного фонду порушено сівозміни, подрібнено земельні масиви колишніх сільськогосподарських угідь, утрачено рубежі та елементи контурно-меліоративної протиерозійної системи землеробства. Не реалізовано можливості вилучення з активного сільськогосподарського обігу майже 5 млн га малопродуктивних, сильноеродованих й 1 млн га деградованих земель.

Не обминули ці проблеми й Рівненщину та Волинь, які є дотичними й мають чималий експортний сільськогосподарський потенціал з урахуванням їх прикордонного положення.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблемами земельних відносин і землекористування по країні та областях займалися й досліджували такі вітчизняні вчені, як А. М. Третяк, Н. П. Барановська [7], М. Д. Волошук, В. В. Горлачук, А. Я. Сохнич, М. Г. Ступень та ін. У дослідженнях областей варто відзначити Л. К. Грановську [6], О. Г. Татаріно [5], В. С. Мошинського, М. Й. Шевчук, Б. І. Козловського.

Однак, незважаючи на значну кількість праць у цьому напрямі в багатьох питаннях раціонального землекористування України та Рівненської й Волинської областей, є низка проблем, що залишаються до кінця не розв'язаними. Зокрема, залишилися поза увагою проблеми впровадження організаційно-економічного механізму на основі екологізації землекористування.

Мета дослідження – аналіз стану земельних відносин та землекористування Рівненської й Волинської областей у контексті національного масштабу. Урахування окреслених основних проблем, здійснення порівняння основних видів земельних угідь та економічної діяльності як вітчизняних, так і закордонних рекомендацій, щодо напрямів в інтенсифікації землекористування, дослідження частки використання й створення устанавленого розвитку земельних відносин, а також поширення передумов до організаційно-економічних пріоритетів, які б могли стимулювати землекористування, підвищували відповідальність за охорону земель, збуджували активність громадян до відстоювання права власності на землю й тим самим сприяли розвиткові ринкових відносин.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. За даними Державного земельного кадастру на 01.01.2014 і 01.01.2015 роки, загальний земельний фонд України становить 60354,9 тис. га [1; 2].

Таблиця 1

Порівняльна таблиця земельного фонду України станом на 01.01.2014 і 01.01.2015 рр.

Земельний фонд України					
вид основних земельних угідь та економічної діяльності	станом на 01.01.2015		станом на 01.01.2014		динаміка, тис. га
	усього, тис. га	% до загальної площі України (території)	усього, тис. га	% до загальної площі України (території)	
1	2	3	4	5	6
Сільськогосподарські землі	42731,5	70,8	42744,5	70,8	-13
у тому числі: сільськогосподарські угіддя	41511,7	68,8	41525,8	68,8	-14,1
із них: рілля	32531,1	53,9	32525,5	53,9	5,6
перелоги	239,4	0,4	251,2	0,4	-11,8

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5	6
багаторічні насадження	892,9	1,5	893,5	1,5	-0,6
сіножаті	2407,3	4,0	2408,8	4,0	-1,5
пасовища	5441	9,0	5446,8	9,0	-5,8
інші сільськогосподарські землі	1219,8	2,0	1218,7	2,0	1,1
Ліси та інші лісовкриті площі	10630,3	17,6	10624,4	17,6	5,9
у тому числі:					0
укриті лісовою рослинністю	9695,2	16,1	9691,0	16,1	4,2
не вкриті лісовою рослинністю	217,3	0,4	217,8	0,4	-0,5
інші лісові землі	313,5	0,5	310,7	0,5	2,8
чагарники	404,3	0,7	404,9	0,7	-0,6
Забудовані землі	2550,4	4,2	2542,6	4,2	7,8
у тому числі: під житловою забудовою	487,7	0,8	483,5	0,8	4,2
землі промисловості	224,1	0,4	223,4	0,4	0,7
землі під відкритими розробками, кар'єрами, шахтами та відповідними спорудами	156,3	0,3	155,1	0,3	1,2
землі комерційного та іншого використання	54,9	0,1	55,1	0,1	-0,2
землі громадського призначення	281,7	0,5	280,8	0,5	0,9
землі змішаного використання	29,3	0,0	29,7	0,0	-0,4
землі, які використовуються для транспорту та зв'язку	496,7	0,8	496,0	0,8	0,7
землі, які використовуються для технічної інфраструктури	74,4	0,1	73,5	0,1	0,9
землі, які використовуються для відпочинку, та інші відкриті землі	745,3	1,2	745,9	1,2	-0,6
Відкриті заболочені землі	982,6	1,6	981,6	1,6	1
Сухі відкриті землі з особливим рослинним покривом	17,9	0,0	17,9	0,0	0
Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (кам'янисті місця, піски, яри та ін.)	1015,8	1,7	1021,0	1,7	-5,2
Усього земель (суша)	57928,5	96,0	57932,0	96,0	-3,5
Води (території, що покриті поверхневими водами)	2426,4	4,0	2422,9	4,0	3,5
Разом (територія)	60354,9	100,0	60354,9	100,0	0

Потрібно відзначити, що 70,8 % становлять сільськогосподарські землі, що свідчить про достатній сільськогосподарський потенціал країни. Площа українських сільськогосподарських угідь у розрахунку на душу населення є найвищою серед європейських країн – 0,9 га, у т. ч. 0,7 ріллі (проти середньоєвропейських показників 0,44 і 0,25 га відповідно). Площа чорноземів в Україні становить, за різними оцінками, від 15,6 до 17,4 млн га, або близько 17–20 % світових запасів. Загалом на початок 2013 р. загальна фінансова оцінка земельних ресурсів України становила орієнтовно 330 трлн грн [1; 2].

Структура земель за їхнім цільовим призначенням свідчить про високе фонове (один із найбільших у світі) антропогенне навантаження на довкілля. Найбільше впливають на стан навколишнього середовища сільськогосподарські угіддя, що займають 68,8 % загальної площі, землі під промисловою забудовою – 0,4 %, землі природного, оздоровчого, рекреаційного та культурного призначення – 4,3 %. Змінилось екологічно допустиме співвідношення між площами ріллі, природних угідь, лісових і водних ресурсів. Це негативно вплинуло на стійкість агроландшафту, посилюються ерозійні процеси. Частка ерозійних земель України становить 57,4 % території, із них 32,0 % зазнають впливу вітрової ерозії, 22 % – водної ерозії, а 3,4 % – сумісної дії водної та вітрової ерозії. Уміст гумусу зменшився з 3,5 до 3,2 %.

Підвищену увагу привертають області землекористування й земельних відносин Волинської та Рівненської областей, у яких домінує сільське господарство. Суттєві проблеми господарської

діяльності земель, зокрема їх розорення спричиняє видобуток бурштину у Волинській і Рівненській областях), що значно впливає на якість землі та її використання.

Але все ж таки основними проблемами, що гальмують розвиток земельних відносин та землекористування Рівненської й Волинської областей, є:

- відсутність розроблених діючих схем землеустрою та техніко-економічного обґрунтування використання й охорони земель адміністративно-територіальних одиниць;
- необхідність зміни та встановлення меж населених пунктів;
- проведення інвентаризації земель сільськогосподарського призначення.

Наявність відомостей про правову основу їх використання й суб'єктів земельних відносин, уключення земельних ділянок до статутного фонду Державного земельного банку:

- здійснення інвентаризації земель населених пунктів і земель несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів. Ці роботи проводили на старих планово-картографічних матеріалах 60–70 рр. минулого століття;

– проведення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів. Відсутність грошової оцінки земель не дає можливості органам місцевого самоврядування реалізувати свої регулятивні повноваження на підставі створення економічних умов і стимулів раціонального використання міських земель, створити необхідні умови для формування фінансово-економічної бази населених пунктів за рахунок оплат за землю;

– проведення нормативної грошової оцінки земельних ділянок несільськогосподарського призначення (крім земель лісгосподарського призначення) за межами населених пунктів. У зв'язку з тим, що бюджетне фінансування на проведення цих робіт відсутнє, нормативна грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів проводиться за кошти юридичних і фізичних осіб у міру необхідності оформлення правостановлювальних документів на землю;

– незавершеність видачі державних актів на право власності на земельні ділянки взамін сертифікатів на право на земельну частку (пай) через відсутність проектів землеустрою щодо організації території земельних часток (паїв);

– відсутність проектів землеустрою зі встановлення прибережних смуг і водоохоронних зон не дає змоги належно реалізувати обмеження щодо використання земель у межах водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, передбачених чинним законодавством, та здійснювати ефективний контроль за їх додержанням;

- недостатнє фінансове забезпечення реалізації заходів земельної реформи;
- мінімальне залучення інвестицій і використання прогресивних технологій;
- невідповідність державної статистичної звітності;
- непорядкованість дієвої системи державного управління земельними ресурсами;
- відсутність державних програм щодо регулювання земельних відносин та охорони земель [2; 3; 4].

Структуру земельного фонду Волинської й Рівненської областей у землекористуванні станом на 01.01.2015 р. можна порівняти в табл. 2 [3; 4].

Як бачимо, істотних змін у структурі земельного фонду між областями немає. Лише незначно відрізняється наявність лісів й інших лісовкритих площ Рівненської області – 40,1 % проти 34,0 % – у Волинській.

Волинська область характеризується доволі вигідним географічним положенням і земельними ресурсами. Проте загострилася проблема охорони та раціонального використання земельних ресурсів і земельних відносин. Це пов'язано з тим, що провідне місце належить аграрному секторові в приватному користуванні, який через необґрунтовані системи землеробства призвів до значної деградації ґрунтів, різкого зниження їх родючості й продуктивності сільськогосподарських культур.

Волинська область охоплює три основні ґрунтові зони:

Перша – це дерново-підзолисті, дернові й болотні ґрунти, розміщені в поліських районах. Тут у земельному фонді сільськогосподарські угіддя сягають майже 46 % від загальної площі. На орні землі припадає лише 27,4 %, а на ліси та чагарники – 43 %.

Друга – дерново-підзолисті супіщані ґрунти в комплексі з дерновими карбонатними та болотними. У земельному фонді всі сільськогосподарські угіддя тут займають близько 64 %, серед них на орні припадає 36 %, а на сіножаті й випаси – 24 %.

Таблиця 2

Порівняльна таблиця основних видів земель та угідь Волинської й Рівненської областей

Основні види земель та угідь	Волинська область		Рівненська область	
	усього, тис. га	відсоткове значення загальної площі території, %	усього, тис. га	відсоткове значення загальної площі території, %
Загальна територія	2014,4	100	2005,1	100
у тому числі:				
сільськогосподарські угіддя	1080,2	52,2	930	46,4
Із них:				
рілля	674,9	3,5	656,8	32,8
перелоги	3,7	0,2	3,7	0,2
багаторічні насадження	11,4	0,6	11,8	0,6
сіножаті й пасовища	365,9	17,7	257,7	12,9
ліси та інші лісовкриті площі	693,5	34,0	803,9	40,1
забудовані землі	57,2	2,89	58,0	2,9
відкриті заболоченні землі	115,7	5,74	104,9	5,2
відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	1,73	1	33	1,6
Інші землі	15,0	0,74	32,4	1,6
Усього земель (суша)	1969,1	97,75	1961,8	97,8
Території, що перебувають під водою	43,4	2,2	43,3	2,2

У третій зоні – Луцький, Горохівський, Іваничівський, південна частина Володимир-Волинського, Локачинського та Ківерцівського районів – найбільший відсоток розораних земель і найменше природних кормових угідь. Сільськогосподарські угіддя становлять 82 %, на орні припадає 68 %, на природні сіножаті й випаси – близько 11 %. Тут зосереджено найкращі ґрунти, здебільшого сірі, темно-сірі, опідзолені та чорноземні.

Найвищий відсоток розораності земель області в південних лісостепових районах області: Луцький – 69,0 %, Горохівський – 66,5 %, Локачинський – 61,0 %, Іваничівський – 58,0 %. У

Ратнівському, Камінь-Каширському, Любешівському, Маневицькому районах розораність становить 13,5–15,2 %, що є наслідком лісистості й сягає 55,7 %.

Негативні аспекти землекористування на Волині почали ускладнюватися після великомасштабної осушувальної меліорації в 60–70-ті рр. минулого століття. Унаслідок меліорації площа сільськогосподарських угідь в області збільшилася на 200 тис. га, проте в наступні роки збільшилася площа дефляційно небезпечних, кислих і змитих ґрунтів.

Уже після незалежності за останні роки значно знизився рівень технічної меліорації осушуваних земель через замулення осушувальних каналів, заростання їх чагарниками, забур'янення лук і пасовищ. Родючості ґрунтів великої шкоди завдає ерозія, якою уражено понад 20 % площі сільськогосподарських угідь.

Дефляційно-небезпечних ґрунтів сільськогосподарських угідь в області нараховувалося 258,2 тис. га. Із них у Ковельському районі – 33,2 тис. га, у Турійському – 27,7 тис. га, Рожищенському – 21,9 тис. га, Старовижівському – 20,1 тис. га, Любомльському – 19,9 тис. га, Ратнівському – 19,4 тис. га, Камінь-Каширському – 19,2 тис. га, Маневицькому – 16,5 тис. га, Любешівському – 17,0 тис. га, В.-Волинському – 16,4 тис. га, Іваничівському – 4,6 тис. га, Луцькому – 6,7 тис. га, Горохівському – 7,2 тис. га, Локачинському – 7,8 тис. га [1].

В області також є 400 тис. га меліорованих земель. Однак односторонній підхід у здійсненні меліоративного впливу на земельні угіддя, грубі помилки в експлуатації меліоративних систем і неправильне використання їхніх площ часто негативно впливають на природне середовище.

Дуже важливою проблемою й екологічною катастрофою на Волині є використання земель, забруднених радіонуклідами під час аварії на ЧАЕС у 1986 р., під час опадів із радіоактивної хмари, що й спричинило забруднення північної та східної частин області, 496,1 тис. га., а отже, на сьогодні потрібно вживати належних заходів для покращення становища [7].

Для сільськогосподарських угідь Рівненської області характерна велика строкатість ґрунтового покриву. Це пояснюється її географічним положенням на території трьох природних зон – Лісостепу, Полісся й Малого Полісся.

У північній частині області найбільшого поширення набули ґрунти дерново-підзолистого типу, які мають низьку природну родючість.

Ґрунти південної частини області представлені переважно сірими лісовими опідзоленими та чорноземами малогумусними зі слідами опідзолення.

Територія, що лежить між Рівненсько-Волинською й Кам'янець-Подільською височинами, яка охоплює Радивилівський район, південна частина Здолбунівського, Дубенського, Острозького районів представлені ґрунтами.

Потрібно також відзначити, що в зоні Лісостепу рельєф значно виражений, що обумовило розвиток ерозійних процесів і формування еродованих ґрунтів. Еродовані ґрунти, у результаті їх використання, серед орних земель мають гірші фізико-хімічні показники, порівняно з тими, що залягають на вирівняних площах.

На сьогодні загальна площа еродованих земель Рівненської області складає 165,7 тис. га. Із загальної площі 159,6 тис. га, підданих водній ерозії сільськогосподарських угідь, слабозмиті землі становлять 70,2 тис. га, середньозмиті – 44,2 тис. га., сильно змиті – 45,2 тис. га [4].

Вітрова ерозія найбільш поширена на території Березнівського, Дубровицького, Костопільського, Рівненського районів на загальній площі 6,1 тис. га, що також спричиняє зниження продуктивності земельних ресурсів і деградацію агроландшафтів [4].

У загальній обстеженій площі земель частка кислих ґрунтів складає 49,1 %. Порівняно з попереднім обстеженням, площа кислих ґрунтів збільшилася лише на 1,5 %. По районах становище набагато гірше, у деяких із них кислих ґрунтів 50 % і більше: Дубровицький – 80,4 % (збільшилися на 21,4 %), Рокитнівський – 77,3 % (збільшилися на 16,5 %), Володимирецький – 71,0 % (збільшилися на 12,3 %), Сарненський – 60,8 %, Костопільський – 40,7 % (збільшилися на 20,2 %) [4].

Загальна площа осушених земель становить 390,4 тис. га. Площа ріллі на осушених землях зменшилася на 1,6 тис. га за рахунок переводу її в перелоги.

Важливо ще й те, що у 2001 р. завершено другий етап радіологічного обстеження області. За цей період обстежено 646,3 тис. га угідь на наявність цезію-137 (із них 217,9 тис. га) і стронцію-90. Щільність забруднення земель цезієм-137 понад 1 кі/км² складає 73,9 тис. га (11,4 %), із них понад

5 кі/км² – 1,3 тис. га (0,2 %). Щільність забруднення сільськогосподарських угідь стронцієм-90 – понад 0,02 кі/км² мають 130,4 тис. га (59,9 %) [7].

Погіршення стану земельного фонду пов'язано також зі збільшенням площ кислих ґрунтів, яких, за даними останніх агрохімічних обстежень, в області нараховується 363,5 тис. га. Крім того, загальна щорічна потреба у вапнуванні кислих ґрунтів по області становить не менше 50 тис. га. За 2001 р. практично провапновано лише 1168 га.

Також важливо те, що за останні роки структура земельного фонду Рівненської області дещо змінилася. Площа сільськогосподарських угідь зменшилася на 3,9 тис. га, у тому числі площі ріллі, сіножатей, пасовищ і перелогів, інших земель – на 0,4 тис. га. Площа лісів й інших лісовкритих площ збільшилася на 2,3 тис. га, забудованих земель – на 2,9 тис. га, відкритих заболочених земель – на 0,6 тис. га. Це є наслідком нераціонального й хижацького видобування бурштину, що міститься на більшій частині Рівненської області [8].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Особливістю екологізації землекористування двох областей повинен стати перехід від витратного принципу природокористуючих до природозберігальних методів господарювання, відмова від екстенсивного розширеного користування земельних ресурсів, одержання максимальної корисності при мінімальному використанні сировини, що залучається в цей процес при незначному порушенні середовища життя [5].

Один із таких напрямів – консервація земель – тимчасове або постійне виведення з господарського обороту (сільськогосподарського чи промислового) земель для відновлення родючості та екологічно задовільного стану ґрунтів. Прикладом може бути консервація земель Володимир-Волинського району Волинської області, переважаючим видом якої є сільське, лісове та рибне господарство [6]. Окрім того, умовою ефективного землекористування й отримання якісної екологічно безпечної сільськогосподарської продукції є екологізація всіх складників її виробництва за допомогою застосування ресурсозберігальних, екологічно безпечних технологій використання, дотримання регламенту застосування хімічних засобів захисту рослин і мінеральних добрив. Найбільшими забруднювачами сільськогосподарських угідь є хлорорганічні пестициди [5].

У покращенні землекористування та земельних відносин зазначених областей потрібно вбачати виконання таких завдань:

- підвищення ефективності й екологічної безпеки (приватними та державними організаціями) використання суспільством земельних ресурсів;
- здійснення раціоналізації (оптимізації) землекористування й створення інвестиційно-привабливого та сталого землекористування;
- збільшення надходжень від платежів за землю до бюджетів різних рівнів в областях (щороку до 12–15 %);
- забезпечення сприятливих умов для планового й сталого розвитку всіх територій області та ефективного господарювання на землі;
- створення дієвої системи захисту прав власності на землю;
- підвищення ефективності використання й охорони земельних ресурсів;
- запровадження системи інформування населення та підвищення рівня суспільної свідомості з питань використання й охорони земель, функціонування ринку земель;
- поліпшення екологічної ситуації в регіонах та забезпечення її контролю;
- здійснення перерозподілу земельного фонду областей між галузями економіки, виходячи з придатності земель для використання в складі різних за цільовим призначенням категорій земель;
- оптимізація структури земельних угідь;
- зменшення розораності територій сільськогосподарського призначення;
- здійснення консервації деградованих і малопродуктивних земель;
- проведення рекультивації порушених земель із їх залученням до господарського обігу;
- завершення розробки схем землеустрою з техніко-економічним обґрунтуванням щодо використання та охорони земель для забезпечення організації раціонального використання й охорони земель, перерозподілу земель з урахуванням актуальних і перспективних потреб громади;
- завершення інвентаризації земель, формування об'єктів і встановлення меж водного, природно-заповідного, рекреаційного та історико-культурного фондів, прибудинкових територій, земель у межах охоронних, санітарно-захисних зон і зон особливого режиму землекористування;
- оновлення меж населених пунктів відповідно до містобудівної документації областей,

установлення прибережних захисних смуг, що дасть можливість остаточно визначити компетенцію місцевих рад й органів виконавчої влади в частині розпорядження землями, сприятиме належному оподаткуванню територій і додатковим бюджетним надходженням, а також забезпечуватиме подальше впорядкування територій із визначенням перспектив розвитку територіальних громад;

- здійснення подальшого розвитку інфраструктури ринку землі й удосконалення місцевої (регіональної) нормативної бази, налагодження постійного моніторингу цього процесу;
- удосконалення дієвої системи платежів за землею;
- формування інституту раціонального використання земель, пов'язаного з їх охороною, і забезпечення екологічної збалансованості землекористування;
- підвищення ефективності оренди землі, особливо в сільському господарстві [2; 3; 4].

Варто б було перейняти певний досвід (на прикладі ЄС) щодо інтенсифікації земельних відносин і врахувати деякі пріоритети:

- визначення на законодавчому рівні ґрунту як обмеженого ресурсу, що зазнає негативного впливу довкілля;
- розроблення заходів щодо підтримання екологічного балансу ґрунтів та інших природних ресурсів;
- виділення низки принципів, спрямованих на попередження забруднення ґрунтів;
- приділення достатньої уваги питанню створення належної інформаційної мережі;
- проведення подальшої розробки та впровадження охоронного законодавства з метою встановлення й досягнення високих нормативів якості ґрунтів [2; 3; 4].

Джерела та література

1. Статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Держкомзем України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://land.gov.ua>.
3. Держкомзем Волинської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zem.voladm.gov.ua>.
4. Держкомзем Рівненської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rivneobzem.gov.ua>.
5. Татаріно О. Л. Основні фактори сталого розвитку агроекономічних систем і сільськогосподарських угідь / О. Л. Татаріно // Проблеми сталого розвитку України. – К. : БМТ, 1998. – С. 254–267.
6. Грановська Л. Екологізація землекористування – умова виробництва екологічно безпечної сільськогосподарської продукції / Л. Грановська, О. Морозов // Екологія і природокористування в системі оптимізації відносин природи та суспільства : матеріали Міжнар. наук.-аграрної конф. – Тернопіль, 2014. – С. 116–117.
7. Барановська Н. П. Чорнобильська трагедія : нариси з історії / Н. П. барановська. – К. : Ін-т історії України НАН, 2011. – 254 с.
8. Стрішенець О. Стан та перспективи землекористування в Україні: порівняльний аналіз та інтенсифікуючі політика / О. Стрішенець // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки : журнал / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – № 4. – 85–91 с.

Елена Стрішенец, Леонид Ильин, Константин Павлов. Основы эффективного землепользования Волинской и Ровенской областей: региональный аспект. В статье анализируется структура земельного фонда Украины. Исследуется состояние земельных отношений и землепользования Ровенской и Волинской областей на основе сравнения. Очерчивается достаточное количество проблем землепользования означенных областей. Предлагается направление их экологизации с целью обеспечения стабильного землепользования.

Ключовые слова: деградация, земля сельскохозяйственного и несельскохозяйственного применения, нормативно-денежная оценка земли, земельный фонд, экологизация землепользования, консервация земель.

Olena Strichunec, Leonid Ilyin, Kostyantyn Pavlov. Bases of Effective Land Tenure of Volyn and Rivne Oblasts: a Regional Aspect. The structure of the land fund of Ukraine is analyzed in the article. The condition of land relations and land tenure of Rivne and Volyn oblasts, on the basis of the comparison, are investigated in the article. The considerable numbers of land tenure problems of these oblasts are determined. The directions of their ecologization with the aim of sustainable land tenure ensuring.

Key words: degradation, agricultural land and non-agricultural purposes, regulatory monetary value of land, Land Fund, ecologization of land tenure, conservation of land.